

Krize ve filosofii

Krize může mít ve filosofii různé podoby, a ty je třeba dobře rozeznávat a co možná systematicky třídit. Především můžeme mít na mysli určitou filosofii (resp. filosofii určitého typu, nejlépe pak u jednoho autora), a pak je možné určitou krizi (typ krize) diagnostikovat jako vnitřní problém této filosofie. Něco podobného můžeme najít také u řady filosofů téže doby, a pak je to problém určitého způsobu myšlení, který jim je společný. Krize se pak skutečně může ukázat jako vnitřní záležitost celé skupiny filosofických autorů a jako poplatnost určité chybě, předsudku apod., které jim jsou společné. Ale na druhé straně může jít o krizi, která předznamenává konec celé jedné éry či epochy filosofického myšlení, na ta může být odhalena ve svých kořenech nejspíš jen v kritickém filosofickém přístupu zvenčí, z odstupu, který je pak dokladem, že první emancipační krok byl již vykonán a že byla alespoň v náznaku a prvním rozvrhu nalezena alternativa. S něčím takovým se setkáváme dokonce hned v několika podobách v posledních více než dvou stoletích; zůstává pak vždy na dalších kritických přístupech, aby zhodnotily, zda šlo jen o jakási tušení, přičemž příslušný filosof ještě nadále zůstával v zajetí filosofické epochy staré, anebo šlo-li sice o skutečně nové kroky a nové přístupy, ale přece jen v distanci vůči staré epoše málo radikální. A ovšem je také možno uznale připustit, že některý filosof, který celkově náleží ještě době staré, učinilo několik kroků, na které pak další generace navázaly způsobem, v jehož světle se teprve dodatečně závažnost oněch kroků vyjevila jako epochální nebo alespoň novou epochu zahajující.

(Písek, 030801-3.)